

Στη θάλασσα της Ιαπωνίας: «Ιππόλυτος» με το Εθνικό Θέατρο

ΤΟΥ ΛΕΩΝΑΡΟΥ ΠΟΛΕΝΑΚΗ

Μετάφραση, σκηνικό, χορογραφία, ήταν οι τρεις πόλοι γύρω απ' ους οποίους αναπτύχθηκε η αράσταση του Ιππόλυτου ου Ευριπίδη απ' το Εθνικό θέατρο. (Σκηνοθεσία κ. Γ. (ουβαρδάς). Ως προς τη μετάφραση πρώτα του κ. Δημ. Ιμμητριάδη, έχω να παρατηρήσω τα εξής: εκκινώντας απ' αρχήν από μία σωστή λάση, τη χρήση δηλαδή τύπων και λέξεων απ' όλο το ράσμα της νεοελληνικής λώσσας και τη διατήρηση του μέτρου των δυνατών των ιντιστοιχιών του πρωτοτύπου, έπασχε όμως κατά την ποσολογία. Αναμίννε δηλαδή τα υλικά του κάπως αδέξια ως προς το θεατρικό τους αυτό καθαυτό άκουσμα, τοποθετώντας δίπλα - δίπλα αρχιτεκτονικά μέρη του λόγου διαφορετικών ρυθμών, «φτιάχνοντας» έτσι ένα οικοδόμημα γερό μεν, ετερόκλητο δε. Έμοιαζε σαν η μετάφρασή του να στεριώθηκε ένα τελευταίο κοίταγμα, σαν να της έλειπε μια ανστηρή συνολική ματιά που θα «περιμάζεψε» τις υπερβολές κάποιας λεξιλαγνείας. Δεν υπάρχει αμφιβολία πάντως ότι πρόκειται για προσπάθεια που, ξαναδουλεμένη ίσως, θα δείξει την αξία της.

Το σκηνικό (κ. Αθανάσιος Σουντουλίδης) επιχείρησε ν' «αναλύσει» σημειολογικά το κείμενο της τραγωδίας του Ευριπίδη, καλύπτοντας την αρχήστρα του θεάτρου με μια ξύλινη επίπεδη ζωγραφιστή θάλασσα, πάνω στην οποία φέρονταν σαν ναυάγια επιπλέοντα, τρία σημαίνοντα αντικείμενα: ο θρόνος του Θησέα, το ανάκλινο της Φαίδρας, το άρμα του Ιππό-

λυτου. Δύο ψηλές μεταλλικές κεραίες τοποθετημένες πλάι - πλάι, που κατέγγαν στην κορυφή τους σε ξόανα (Αφροδίτη - Άρτεμις, «έκλειναν» σαν πύλη - σχισμή το τοπίο της Επιδάουρου. Η ιδέα δεν ήταν κακή, έμεινε όμως τελικά, όπως θα δείξω, ανεκμεταλλευτή στην παράστασή. Τα κοστούμια εξάλλου του κ. Σουντουλίδη, ανατολικής εμπνεύσεως (κυρίως του Θησέα και του Ιππόλυτου), υπηρετούσαν μια γραμμή που θα ονόμαζα «Ιαπωνική», καταγόμενη απ' το θέατρο «Νο» ή το «Καμπούκι», όπου η στρατηγική της κίνησης αποβλέπει στην κατάκτηση του σκηνικού χώρου, στο άπλωμα σε έκταση, στην «άλωση» της επιφάνειας, αδιαφορώντας για το βάθος, μέσ' απ' τη συμβολική γραφή της διακριτικής χειρονομίας, του υποβλητικού σήματος.

Απ' τα πλεονεκτήματα της παράστασης ο χορός (χορογραφία κ. Μαίρης Τσουήτη, μουσική διδασκαλία κ. Νένης Ζάπκα), έδινε τρίτη διάσταση στην επίπεδη θάλασσα της επιζωγραφισμένης ορχήστρας, βοηθούμενος απ' την κατάλληλη μουσική (κ. Γ. Κοιμεντάκης), κινούμενος σ' αυξομειούμενους ρυθμούς, δίνοντας υλική υπόσταση στη θάλασσα, θηλυκό στοιχείο, του πάθους της ηρώιδας. Όντως η σκηνοθεσία είδε σωστά τη βασική κατανομή αντιτιθεμένων δυνάμεων στην τραγωδία αυτή του Ευριπίδη: την εσωτερική σύ-

γκρουση ανάμεσα σε όμοια (θηλυκό στοιχείο Φαίδρας - Ιππόλυτου, τρίγωνο που κορυφώνεται με την Αφροδίτη, αρσενικό στοιχείο Ιππόλυτου - Θησέα, τρίγωνο που κορυφώνεται με την Άρτεμη), και σε ανόμοια (Αρσενικό στοιχείο Θησέα, θηλυκό Ιππόλυτου - Φαίδρας). Το ζήτημα όμως είναι τι μπόρεσε να κάνει με τα στοιχεία αυτά. Το «πάντρεμα» διαφορετικών τρόπων προσέγγισης δίνει καρπούς μονάχα όταν φτάνει σε ολοκληρωμένη σύνθεση.

Και, στην περίπτωση του «Ιππόλυτου», η σύνθεση αυτή, δυστυχώς, έλειπε. Δέκρινε κανείς στη σκηνοθεσία αναφομοιώτες επιδόσεις: τα κοστούμια του χορού απηχούσαν μια μάλλον κλασική άποψη, ενώ αυτά των πρωταγωνιστών (Θησέας - Ιππόλυτος κυρίως) «προέρχονταν» απ' την «Ηλέκτρα» του Σοφοκλή που ανέβασε πριν λίγα χρόνια το «Θέατρο της Άνοιξης», μιά παράσταση επηρεασμένη με τη σειρά της απ' τη «Μήδεια» του Ιαπωνικού θιάσου «Τόχο». Η κίνηση του χορού με το «ωκεάνειο αίσθημα», που επεδίωκε να υποβάλει, έφερνε, σαν αίσθηση, κάτι απ' το χορό της «Μήδειας» του Μίνου Βολαντάκη. Το ήθος των πρωταγωνιστών ταίριαζε τέλος σε ψυχολογικό δράμα, με προσεγγίζον αυτό της Φαίδρας (κ. Μπέττυ Αρβανίτη) που δεν είχε απαλλαγεί εντελώς απ' την ηρωίδα του Φασμιντέρ, την

οποία πρόσφατα μ' επιτυχία ερμήνευσε. Οι αδυναμίες αυτές της σκηνοθεσίας, γίνονται εμφανείς κυρίως στη διδασκαλία των ηθοποιών. Η κ. Μπέττυ Αρβανίτη (Φαίδρα) έβαζε υπερβολική «ψυχή» στο ρόλο χρωματίζοντας με συναισθήματα το λόγο της.

Ο κ. Μηνάς Χατζησάββας (Ιππόλυτος), με ώριμη κίνηση, έμενε όμως στερημένος της τυπικής εκείνης εφηβικής, ωμής βιαιότητας του ήρωα. Τα δύο αυτά τραγικά αθύρματα - παίγνια στα χέρια παντοδύναμων Θεών, δόθηκαν σαν σημερινά, πάσχοντα από ερωτικό πάθος πρόσωπα, όπου ο έρωτας είναι όντως πα «νόσος ψυχής» και όχι τρομερή, εχθρική και φιλική ταυτόχρονα προς τον άνθρωπο, εξωτερική δύναμη, θεότητα.

Σφάλμα της διανομής η ανάρτηση του ρόλου του Θησέα στον κ. Ν. Μπουσδούκο, ασυγχώρητη η καταδίκη σ' εμφάνιση του κ. Ντίνου Δουλγεράκη (θεράπων) με το ποδύρες εξώπλοτο νυκτικό του. Ως Άρτεμις και Αφροδίτη, η κ. Στέλλα Παπαδημητρίου αβοήθητη σκηνοθετικά περιρίστηκε στην απαγγελία των αντιστοιχών μονολόγων μ' ένα τρόπο μονοεπίπεδο και στατικό.

Κάπως εγκεφαλικά δόθηκε νομίζω η «τροφός» της κ. Έρσης Μαλικιέντζου. Σημειώνω τέλος τη γλαφυρή παρουσία του αγγελιαφόρου (κ. Τάσος Χαλκιός).

ΚΑΤΑ ΤΗ ΓΝΩΜΗ ΜΟΥ